

A VÉRTESSZŐLLŐSI EMBER (Előzetes jelentés)

Írta: THOMA ANDOR

(Kossuth Lajos Tudományegyetem Embertani Intézete, Debrecen)

Az alsó-paleolitikus Buda-kultúrának a Mindel interstadiálisára datált vértesszöllősi telepéről [1] 1965 folyamán két emberi egyén fosszilis maradványai kerültek a napvilágra. „Homo I”-ünk [2] ± 7 éves gyermek, egy bal alsó tejszemfog koronájával, egy bal alsó második tej-őrőlőfog félkoronájával és két kisebb őrőlőfog-töredékkel képviselve. „Homo II” [3] egy felnőtt egyén nyakszirtpikkelyéből áll; varratai nyitottak. A csont két részre törött, de pontosan összeilleszthető; lambda-tája deformált, az opisthion környéke mesterségesen be van törve, ám szerencsére mindkét tájék rekonstruálható.

Mindkét fog koronája mesio-distalisan megnyúlt alakú; a dc, sinanthropoid cingulumot visel, a dm₂ fejlett Dryopithecus-mintát és nagy fovea posterior-t. A nyakszirtpikkely főbb anatómiai jellegzetességei a következők: egyszerű varratok metasterikus szögletekkel; a kisagyi gödrök a nagyagyi gödrökhöz képest kicsinyek; az endinion jóval az inion alatt helyezkedik el; az eminentia cruciformis és a vénás öblök barázdái elmosódtak; a sulcus sinus transversi direkt átmenettel folytatódott a halántékcsonton; a külső felszín erős, igen magas és osztatlan torus occipitalis transversus-t, továbbá crista occipitomastoidea-t visel. A csont robusztus, és minden dimenziója szokatlanul nagy; lateralis profilja ékalakú, ám a felsőpikkely modern módon magas és szépen görbült a szagittalis síkban. Sérülésektől és rekonstrukciótól nem érintett méretei a következők:

biasteriális szélesség	126,5 mm,
vastagság a nagyagyi gödörnél	10 mm,
vastagság a kisagyi gödörnél	3 mm.

A koponyakapacitás regresszió-egyenletek segítségével >1400 cm³-re becsülhető. A lelet anatómiai és metrikus összehasonlítása alapján valószínű, hogy a vértesszöllősi ember a nála későbbi Swanscombe-i emberrel leszármazási kapcsolatban álló Archanthropus volt; a szerző rendszertanilag *Homo (erectus) seu sapiens) palaeohungaricus* n. ssp.-nek határozta meg.

IRODALOM

1. KRETZOI, M. — VÉRTES, L.: Upper Biharian (Intermindel) pebble-industry occupation site in Western Hungary. (Current Anthropology, 6, 1965, pp. 74–87). — 2. THOMA, A.: Human teeth from the Lower Palaeolithic of Hungary. (Z. Morph. Anthrop. 1966, sajtó alatt). — 3. THOMA, A.: L'occipital de l'Homme Mindélien de Vértesszöllős. (L'Anthropologie, sajtó alatt).

THE VÉRTESSZŐLŐS FOSSIL MEN

(A preliminary note)

by A. THOMA

From the Vértesszőlős (Hungary) occupation site of the pebble/chopper culture, dated to the interstadial of the Mindel (1) the fossil remains of two human individuals came to light during 1965. "Homo I" (2) is a ± 7 year old child, represented by the crown of a left lower deciduous canine, a half-crown of a left lower second deciduous molar and two smaller molar fragments. „Homo II" (3) consists of the occipital squama of an adult individual, with open sutures. This bone was broken in two parts, but can be accurately fitted together; the lambda region is deformed and the opisthion region artificially damaged, fortunately both in a manner allowing reconstruction.

The shape of the crown of both teeth is mesio-distally elongated; the dc, bears a sinanthropoid cingulum, the dm₂ shows a developed Dryopithecus pattern and a big *fovea posterior*. The main anatomical characteristics of the occipital squama are the following: simple sutures with metasteric angles; small *fossae cerebellares* in relation to *fossae cerebrales*; endinion well below the inion; the *eminentia cruciformis* and the sinus grooves are smooth; the *sulcus sinus transversi* passes directly to the temporal bone; the external surface bears a strong, very high and undivided *torus occipitalis transversus* and a *crista occipitomastoidea*. All dimensions of the robust bone are uncommonly large; the lateral profile is wedged, but the upper part of the squama is high and fairly curved in the sagittal plane, in quite a modern manner. Measurements untouched by the damages and reconstruction:

biasterionic breadth	126.5 mm,
thickness at the cerebral fossa	10 mm,
thickness at the cerebellar fossa	3 mm.

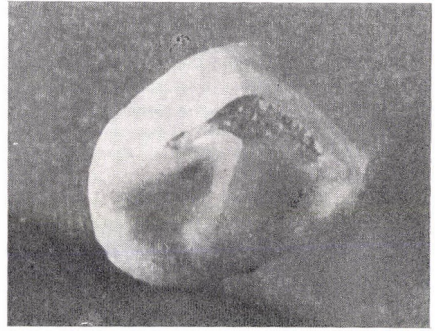
The cranial capacity was estimated by regression equations as being > 1400 cm³. Anatomical and metrical comparisons make it probable that the Vértesszőlős Hominid was a Proto-Swanscombe variety of Archanthropic Man; the author determined it taxonomically as *Homo (erectus seu sapiens) palaeohungaricus* n. ssp.

A szerző címe: Dr. THOMA Andor

Szeged, Kossuth L. sgt. 35.

SzOTE Biológiai Intézete

1. ábra — Fig. 1.: Vértesszőlős I. — dc, sin. 6/1.

2. ábra — Fig. 2.: Vértesszőlős II. — Squama occipitalis. 1/1.

